23 χώρες

1.999 αθλητές

36 αθλήτριες (τοξοβολία, τένις)

## Η ΕΠΟΧΗ

Ο σουλτάνος Αμπντούλ Χαμίτ κυβερνούσε απολυταρχικά την Οθωμανική αυτοκρατορία και αντιστρατευόταν κάθε φιλελεύθερη κίνηση, όταν, στα 1891, ιδρύθηκε η μυστική οργάνωση «Ένωση - Πρόοδος» που έβαλε σκοπό να εκσυγχρονίσει το κράτος, να πετύχει τον φιλελεύθερο μετασχηματισμό του και να το εδραιώσει στα εδάφη που κατείχε. Τα μέλη της έμειναν στην ιστορία με το όνομα «Νεότουρκοι». Στα 1906, η έδρα της οργάνωσης μεταφέρθηκε στη Θεσσαλονίκη.

Στις 10 Ιουλίου του 1908, ο ηγέτης των Νεότουρκων, Εμβέρ μπέης, κήρυξε την επανάσταση που στόχο είχε την επαναφορά του καταργημένου συντάγματος του 1876 και την «οθωμανική ισότητα», την ισοπολιτεία για όλους ανεξάρτητα από γένος και θρησκεία. Δύο σώματα στρατού ετοιμάστηκαν να βαδίσουν εναντίον της Κωνσταντινούπολης κάτω από την ηγεσία του.

Προετοιμασμένος για τα αναπόφευκτα, ο σουλτάνος εξέδωσε φιρμάνι (11 του μήνα), σύμφωνα με το οποίο επαναφερόταν το σύνταγμα, παρεχόταν ελευθεροτυπία, σταματούσε το φακέλωμα των πολιτών και προκηρύσσονταν εκλογές. Η αναίμακτη τροπή των

πραγμάτων προκάλεσε αληθινό ενθουσιασμό στους πληθυσμούς της αυτοκρατορίας, ενώ στη Μακεδονία Βούλγαροι και Έλληνες αποφάσιζαν να καταθέσουν τα όπλα.

Ένα χρόνο αργότερα κι έχοντας εξασφαλίσει τον έλεγχο της εξουσίας, οι Νεότουρκοι έδειξαν το αληθινό τους πρόσωπο. Πίσω από τον φιλελευθερισμό τους κρυβόταν ο άκρατος εθνικισμός που στρεφόταν κυρίως εναντίον των έτσι κι αλλιώς μισητών Ελλήνων. Η «οθωμανική ισότητα» θα επερχόταν με τον εκτουρκισμό όλων των εθνοτήτων της επικράτειας. Τα ελληνικά, σερβικά, βουλγαρικά κ.λπ. σχολεία μπήκαν κάτω από τον άγρυπνο έλεγχο της κεντρικής εξουσίας, οι νόμοι για τη λειτουργία των εκκλησιών προκάλεσαν την αγανάκτηση των χριστιανών και ο νόμος για τον γενικό αφοπλισμό των κατοίκων έδωσε την ευχέρεια στη χωροφυλακή να προβαίνει σε πλήθος αυθαιρεσιών με εισβολές και έρευνες στα σπίτια και βιαιοπραγίες.

Οι συμμορίες των Βουλγάρων κομιτατζήδων αντέδρασαν πρώτες. Οι Νεότουρκοι απάντησαν με σφαγές του βουλγαρικού πληθυσμού. Η δολοφονία του μητροπολίτη Γρεβενών ανάγκασε στον πατριάρχη της Κωνσταντινούπολης να κηρύξει την εκκλησία «σε διωγμό» και να καταγγείλει ως ανύπαρκτη την «οθωμανική ισότητα». Για την ακεραιότητα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, όμως, είχε αρχίσει η αντίστροφη μέτρηση. Με αρχή την Βοσνία και Ερζεγοβίνη, την Αφρική και τα Δωδεκάνησα.

Μέσα στον χαμό, ο Φερδινάνδος αυτοανακηρύχθηκε «τσάρος του ανεξάρτητου από τους Τούρκους βασιλείου της Βουλγαρίας», ενώ η Κρήτη κήρυξε την ένωσή της με την Ελλάδα. Οι «μεγάλοι» δέχθηκαν το βουλγαρικό τετελεσμένο αλλά παρέπεμψαν «προς μελέτη» το θέμα της Κρήτης, ενώ η ελληνική κυβέρνηση απαγόρευσε στους Κρήτες βουλευτές να μπουν στην Βουλή. Η Μεγαλόνησος έπρεπε να περιμένει μέχρι το 1912.

**ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ**

Η Ολυμπιάδα του 1908 είχε προγραμματιστεί να γίνει στη Ρώμη. Το ηφαίστειο του Βεζούβιου όμως είχε άλλη άποψη. Εξερράγη το 1906 και προκάλεσε τόσο μεγάλες καταστροφές που λίγο έλειψε να καταρρεύσει η ιταλική οικονομία. Οι Ιταλοί σήκωσαν τα χέρια. Οι Εγγλέζοι έσπευσαν να αρπάξουν την ευκαιρία. Προθυμοποιήθηκαν να αναλάβουν τους αγώνες με φανερή πρόθεση να τους κερδίσουν!

Έτσι, το «Γιάννης κερνά και Γιάννης πίνει» έγινε το μεγάλο γεγονός της Ολυμπιάδας του Λονδίνου, καθώς η σκανδαλώδης εύνοια των διοργανωτών προς τους Άγγλους αθλητές έβγαζε μάτια. Ποτέ άλλοτε στην ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων, είτε πριν είτε μετά, δεν συνέβη κάτι ανάλογο.

Όλα είχαν ρυθμιστεί με τέτοιο τρόπο, ώστε η Αγγλία να κερδίσει όσον το δυνατόν περισσότερα μετάλλια με την ανοχή αλλά και τη συνδρομή έντονα σοβινιστών κριτών και παραγόντων, γεγονός που ξεσήκωσε θύελλα διαμαρτυριών από τους υπόλοιπους αθλητές και τους εκπροσώπους των χωρών τους.

Συνέβησαν πολλά: Οι καλύτεροι ξιφομάχοι του κόσμου, οι Γάλλοι κλήθηκαν στα προκριματικά να παίξουν μεταξύ τους. Των Άγγλων οι βολές και τα άλματα στον στίβο έπαιρναν πάντα μερικούς πόντους «μπόνους», ενώ των υπολοίπων έμοιαζαν να είχαν «μπει στο πλύσιμο». Πέρα από τους κανονισμούς και με διάφορα τερτίπια, στα ομαδικά αθλήματα, οι Άγγλοι κατέβαζαν περισσότερες της μιας ομάδες.

Το ποτήρι ξεχείλισε στον τελικό των 400 μ. Ανδρών, όπου φαβορί ήταν ο 26χρονος Άγγλος υπολοχαγός Γουίνταμ Χάλσγουελ (ήρωας του πολέμου των Μπόερς) αλλά νικητής αναδείχτηκε ο Αμερικανός Τζον Κάρπεντερ με 48.00. Οι Άγγλοι υπέβαλαν ένσταση και η αγγλική επιτροπή έκανε έρευνα εξετάζοντας Άγγλους μάρτυρες. Το πόρισμα κατέληξε στο ότι ο Χάλσγουελ εμποδίστηκε από τον Κάρπεντερ. Ο Αμερικανός ακυρώθηκε, ενώ αποφασίστηκε ο αγώνας να επαναληφθεί δύο μέρες μετά. Μάταια διαμαρτυρήθηκαν οι Αμερικανοί και λοιποί. Το μόνο που μπορούσαν να κάνουν, ήταν να αποσύρουν τους υπόλοιπους αθλητές. Και αυτό έπραξαν. Ο πολύς Χάλσγουελ έτρεξε μόνος του! «Νίκησε» με χρόνο 50.0 έναντι 48.4 που είχε πετύχει στα προκριματικά και πήρε «πανηγυρικά» το χρυσό μετάλλιο. Ο αρχηγός αποστολής των ΗΠΑ Τζέιμς Σάλιβαν σχολίασε:

«Οι κριτές κάρφωσαν το τελευταίο καρφί στο φέρετρο της καλής πίστης των Άγγλων».

# ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

Με τη βοήθεια του Σέρλοκ Χολμς, ένας άτυχος Ιταλός κέρδισε τον μαραθώνιο αλλά έχασε το μετάλλιο στην περίεργη Ολυμπιάδα του Λονδίνου. Ο Ντοράντο Πιέτρι έβγαζε το ψωμί του δουλεύοντας στα χωράφια του χωριού Κάρπι, λίγο έξω από τη Μοντένα. Ποτέ στη ζωή του δεν είχε τρέξει σε αγώνες, ούτε υπήρξε αθλητής. Όταν αποφασίστηκε να γίνουν οι Ολυμπιακοί στη Ρώμη, ενθουσιάστηκε. Ονειρευόταν συμμετοχή στον μαραθώνιο και (γιατί όχι;) ένα μετάλλιο. Όταν, εξαιτίας του Βεζούβιου, η διοργάνωση μεταφέρθηκε στο Λονδίνο, ήταν αργά για να κάνει πίσω, πολύ περισσότερο που όλα τα μέλη της ιταλικής αποστολής θαύμαζαν την αντοχή του.

Στη διαδρομή, τα πήγαινε καλά. Στα τελευταία μίλια, το γκρουπ των πρωτοπόρων απαρτιζόταν από τον Ντοράντο και τους Χέις (ΗΠΑ), Έφερον (Ν. Αφρική) και Φορσάου (ΗΠΑ). Οι φίλαθλοι τους αποθέωναν και φώναζαν, πόσα μίλια έχουν απομείνει μέχρι τον τερματισμό. Ο Ντοράντο δεν ήξερε αγγλικά. Κατάλαβε μόνο τη λέξη «μίλι» και νόμιζε ότι οι φίλαθλοι του φώναζαν πως τόσο μόνο του απέμενε. Ξεκίνησε μια φοβερή επίθεση, ξέφυγε από τους υπόλοιπους, έτρεχε – έτρεχε αλλά στάδιο δεν έβλεπε.

Τα πρώτα σημάδια της τρομερής κούρασής του είχαν αρχίσει να τον επηρεάζουν έξω από το στάδιο. Μπήκε πρώτος, παραπαίοντας και τρικλίζοντας, πηγαίνοντας με κόπο προς το νήμα. Έπεσε τρεις φορές κάτω, μέσα σε σύννεφα σκόνης. Σηκωνόταν όμως και συνέχιζε την επίπονη προσπάθεια. Ήθελε ένα δυο βήματα ακόμα, όταν κατέρρευσε, ενώ στο στάδιο έμπαινε ο Αμερικανός Τζον Χέινς, με διαφορά 32 δευτερολέπτων. Τότε, ο συγγραφέας των μυθιστορημάτων με ήρωα τον Σέρλοκ Χολμς, Κόναν Ντόιλ, πήδηξε στον στίβο και μαζί με άλλους θεατές και τον υπεύθυνο των κριτών, Τζάκ Άντριου, σήκωσαν τον Ντοράντο Πιέτρι και τον βοήθησαν να τερματίσει. Την ίδια ώρα ετοιμαζόταν το βάθρο των απονομών, ενώ η ιταλική σημαία είχε μπει ήδη στον ιστό.

Οι Αμερικανοί υπέβαλαν αμέσως ένσταση που δεν δυσκολεύτηκαν να κερδίσουν. Ο Χέιζ ανέβηκε στο ψηλότερο σκαλί.

«Ήταν αδύνατο να αφήσουμε έτσι αυτόν τον άνθρωπο, να πεθάνει ίσως μπροστά στα μάτια

της βασίλισσας της Αγγλίας», δικαιολογήθηκαν γιατροί και κριτές μετά τον αγώνα.

Ο Ντοράντο μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο με παραλήρημα, σε κατάσταση σοκ. Δυο μέρες αργότερα, η βασίλισσα Αλεξάνδρα τον επισκέφτηκε και του απένειμε χρυσό κύπελλο, ενώ έγινε και έρανος στην Αγγλία μεταξύ φιλάθλων που απέφερε στον άτυχο Ιταλό 50.000 δρχ., ποσό διόλου ευκαταφρόνητο για την εποχή.

Ο θρύλος του έγινε τραγούδι από τον Ίρβιγκ Μπέρλιν, ενώ μήνες αργότερα κατάφερε να κερδίσει αρκετά χρήματα μεταπηδώντας στον επαγγελματισμό και τρέχοντας κούρσες στις ΗΠΑ. Κυρίως κόντρα στο νικητή του Τζον Χέις που τον κέρδισε δύο φορές στη Ν. Υόρκη το 1908 και το 1909.

Όταν ο Ντοράντο Πιέτρι γύρισε στην Ιταλία, έγινε ταξιτζής, ενώ το υπουργείο Αθλητισμού του έδωσε ένα σημαντικό ποσόν για να ασχοληθεί με την αναζήτηση ταλέντων του μαραθωνίου δρόμου.

# Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Ο Κώστας Τσικλητήρας αναδείχτηκε μεγάλη μορφή των αγώνων για τα ελληνικά χρώματα. Εντυπωσιακός αθλητής, 1.92 ύψος, μόλις 20 χρόνων και μετά από σκληρή μάχη κατέκτησε δύο ασημένια μετάλλια στο μήκος και ύψος άνευ φοράς με επιδόσεις 3.23 και 1.55 αντίστοιχα. Μπροστά του έβρισκε μόνο τον πολυολυμπιονίκη Αμερικανό Ρέι Έουρι που πήρε τα χρυσά μετάλλια με 3.33 και 1.57.

Ο Τσικλητήρας είχε γεννηθεί το 1888 στην Πύλο, ανήκε στον Πανελλήνιο Γ. Σ. έκανε σπουδές στην Εμπορική Ακαδημία. Πήγε στο Λονδίνο με στόχο τα μετάλλια και τα κατάφερε περίφημα εντυπωσιάζοντας του ξένους με το παρουσιαστικό του και το ταλέντο του.

Εξίσου εντυπωσιακός αποδείχθηκε ο γεννημένος στην Κωνσταντινούπολη συνομήλικός του Μιχάλης Δώριζας που κατέκτησε το ασημένιο μετάλλιο στον ακοντισμό με βολή 51.36 έναντι 54.44 του Σουηδού νικητή Λέμιγκ.

Ένα ακόμα μετάλλιο για την Ελλάδα, χάλκινο, κέρδισε στη σκοποβολή ο Α. Μεταξάς, στη βολή κατά πήλινων δίσκων, με 57 βαθμούς.

Την ελληνική αποστολή αποτελούσαν δώδεκα άτομα. Έφτασαν στο Λονδίνο με πλοίο μέχρι το Πρίντεζι, από εκεί τρένο μέχρι το Καλέ, απ' όπου με πλοίο πέρασαν στο Ντόβερ. Ένας πραγματικός μαραθώνιος. Για πρώτη φορά, οι Έλληνες αθλητές είχαν ομοιόμορφη αθλητική εμφάνιση, άσπρο σορτς με δύο μπλε γραμμές στα πλάγια και άσπρη φανέλα με τη σημαία της Ελλάδας.

Πέρα από τα μετάλλια, η γενικότερη εμφάνιση των Ελλήνων αθλητών ήταν απόλυτα ικανοποιητική. Στον ακοντισμό, ο Χ. Ζούρας με 48.61 πήρε την τέταρτη θέση (με έπαινο) και στο επί κοντώ ο Μπανίκας την 5η με επίδοση 3.50.

Οι διάδοχοι του Σπύρου Λούη, ο Κ. Κουλουμπέρδας και ο Α. Κουντουλάκης εγκατέλειψαν στο μαραθώνιο, περίπου στα μισά της διαδρομής.

# ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

* Με πρωτοποριακό τρόπο δόθηκε η εκκίνηση του μαραθωνίου δρόμου στο Λονδίνο. Η πριγκίπισσα Μαίρη, σύζυγος του διαδόχου του αγγλικού θρόνου, με το πάτημα ενός κουμπιού, πυροδότησε ηλεκτρικά ένα κανόνι, η βολή του οποίου σήμανε την εκκίνηση. Στον μαραθώνιο, δεν υπάρχει κίνδυνος άκυρης εκκίνησης και επανάληψης.

* Όταν ο Αμερικανός Φόρεστ Σμίθσον, υπουργός στις ΗΠΑ χρόνια αργότερα, κέρδισε τα 110 εμπόδια με 15.0, κυκλοφόρησε μια ιστορία ότι στον τελικό έτρεξε με μια Βίβλο στο χέρι, διαμαρτυρόμενος έτσι, επειδή το αγώνισμα γινόταν Κυριακή. Δεν πρόκειται όμως για αληθινή ιστορία. Υπήρχε μια φωτογραφία που παρουσίαζε τον Σμίθσον να περνάει ένα εμπόδιο με τη Βίβλο στο χέρι, αλλά τραβήχτηκε στην προπόνηση. Άλλωστε ο τελικός δεν έγινε Κυριακή.

* Πλήθος φιλάθλων περίμεναν τους Έλληνες Ολυμπιονίκες κατά την άφιξή τους στην πατρίδα. Ακολούθησαν δεξιώσεις και πανηγύρια με κύριο γεγονός το επίσημο δείπνο που δόθηκε στο ξενοδοχείο του σταθμού του Ν. Φαλήρου. Πριν από τη γιορτή, κρατήθηκε ενός λεπτού σιγή για το θάνατο, στις 7 Ιουλίου, του μεγάλου Δημήτρη Βικέλα, πρώτου προέδρου της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής (ΔΟΕ).

* Η Γαλλία παρέταξε δύο ομάδες ποδοσφαίρου στη διοργάνωση και τα μέλη της περηφανεύονταν ότι θα μπορέσουν να πάρουν το χρυσό μετάλλιο. Όλα όμως ήρθαν ανάποδα γι' αυτούς. Υπέστησαν συντριπτικές ήττες με αποκορύφωμα το 17-1 της Β' Γαλλίας από τη Δανία.

* Ο Σουηδός σκοπευτής Όσκαρ Βαν κατέχει ακόμα και σήμερα τον τίτλο του πιο γηραιού χρυσού Ολυμπιονίκη στην ιστορία των αγώνων. Στα 1908 ήταν εξήντα χρόνων, όταν κέρδισε το πρώτο από τα συνολικά τέσσερα χρυσά μετάλλιά του. Το τέταρτο ήταν το 1920, όταν ο Βαν συμπλήρωνε αισίως ηλικία 72 χρόνων.

* Οι Ρώσοι πλήρωσαν ακριβά τις 12 μέρες διαφορά του Ιουλιανού ημερολογίου που χρησιμοποιούσαν, ενώ οι Άγγλοι τηρούσαν το Γρηγοριανό. Όταν η ομάδα σκοποβολής της Ρωσίας, φαβορί για πολλούς, έφθασε στην Αγγλία, οι αγώνες είχαν τελειώσει. Οι Ρώσοι έμειναν μια μέρα να ξεκουραστούν και την επομένη πήραν τον δρόμο της επιστροφής στην πατρίδα τους.

* Όταν ο Ούγγρος Πέτερ Τοτ ήταν 15 χρονών, ήρθε στα χέρια με ένα συμμαθητή του και στη συνέχεια αποφάσισαν να μονομαχήσουν με σπαθιά. Μεσολάβησαν όμως οι εξετάσεις και η μονομαχία τους μεταφέρθηκε δύο μήνες αργότερα. Στο μεταξύ, στη διάρκεια των διαγωνισμών, ο Τοτ είχε αρχίσει προπονήσεις στην ξιφασκία και όταν ήρθε η ώρα της μονομαχίας ο αντίπαλός του που έμαθε το γεγονός αποσύρθηκε. Έντεκα χρόνια αργότερα ο

Πέτερ Τοτ έγινε χρυσός Ολυμπιονίκης στο αγώνισμα της σπάθης.

**ΞΕΡΕΤΕ ΟΤΙ:**

* Ο ασημένιος νικητής στο επί κοντώ, Αλ Γκίλμπερτ (ΗΠΑ), εργάστηκε ταχυδακτυλουργός και αργότερα έγινε εφευρέτης πολλών παιδικών παιχνιδιών…

* Η ολυμπιακή αποστολή των ΗΠΑ αρνήθηκε να χαμηλώσει τη σημαία της στην παρέλαση της τελετής έναρξης, όταν περνούσε μπροστά από τη βασιλική οικογένεια της Μ. Βρετανίας. Αιτιολογία: «Οι αποικίες δεν σκύβουν πια το κεφάλι».

* Ο νικητής στα 400 μ. Εμπόδια, Τσαρλς Μπέικον, μπερδεύτηκε στα μέσα τη διαδρομής και πέρασε δύο εμπόδια στο διπλανό διάδρομο αλλά τελικά πήρε τη νίκη…

* Η αστυνομία της Ν. Υόρκης είχε απορρίψει την αίτηση πρόσληψης του Μέλβιν Σέπαρντ, χρυσού νικητή στα 1.500 μ. με την αιτιολογία ότι είχε αδύναμη καρδιά…

(Έθνος, Αύγουστος 2004) (τελευταία επεξεργασία, 29.7.2009)